

SHOSHILINCH TIBBIY YORDAM SOHASIDAGI ISLOHOTLARNI TIBBIY TA'LIM MAZMUNIGA INTEGRATSIYALASHNING PEDAGOGIK ASOSLARI

Mavjuda Toyirova

*Respublika o'rta tibbiyot va farmatsevtika xodimlari
malakasini oshirish Buxoro filiali o'qituvchisi
mavjudatoyirova@mail.com*

Annotatsiya. Mazkur maqolada O'zbekiston Respublikasida shoshilinch tibbiy yordam tizimini modernizatsiya qilish jarayonida amalga oshirilayotgan islohotlarning tibbiy ta'lim mazmuniga integratsiyalashuvining pedagogik asoslari tahlil qilingan. Tadqiqotning dolzarbligi shoshilinch tibbiy yordam tizimida zamonaviy diagnostika va davolash texnologiyalarining joriy etilishi, hududiy tibbiyot muassasalarining imkoniyatlari kengayishi, tibbiy xizmatning uzluksizligini ta'minlash hamda tibbiyot xodimlarining amaliy kompetensiyalariga qo'yilayotgan talablarning ortib borishi bilan belgilanadi.

Kalit so'zlar: shoshilinch tibbiy yordam, tibbiy ta'lim, tibbiy ta'lim mazmuni, kompetensiyaviy yondashuv, amaliy ko'nikma, simulyatsion ta'lim, klinik kompetensiya. .

Аннотация. В статье анализируются педагогические основы интеграции реформ, проводимых в системе экстренной медицинской помощи Республики Узбекистан, в содержание медицинского образования. Актуальность исследования обусловлена внедрением современных диагностических и лечебных технологий, расширением возможностей территориальных медицинских учреждений, развитием непрерывной медицинской помощи и повышением требований к практическим компетенциям медицинских специалистов.

Ключевые слова: экстренная медицинская помощь, медицинское образование, содержание медицинского образования, компетентностный подход, практические навыки, симуляционное обучение, клиническая компетентность.

Abstract. The article analyzes the pedagogical foundations of integrating the reforms implemented in the emergency medical care system of the Republic of Uzbekistan into the content of medical education.

The relevance of the study is determined by the introduction of modern diagnostic and treatment technologies, the expansion of the capacities of regional medical institutions, the development of continuous medical care, and increasing requirements for the practical competencies of healthcare professionals.

Keywords: emergency medical care, medical education, medical education content, competency-based approach, practical skills, simulation-based learning, clinical competence.

Kirish

Zamonaviy sog‘liqni saqlash tizimining samaradorligi aholiga o‘z vaqtida, sifatli va xavfsiz tibbiy yordam ko‘rsatish imkoniyatlari bilan bevosita bog‘liq. Ayniqsa, hayot uchun xavfli holatlarda bemorning taqdirini dastlabki daqiqalarda qabul qilinadigan klinik qarorlar, tibbiy xodimning amaliy ko‘nikmalari va tezkor harakat algoritmlariga rioya qilishi belgilaydi. Shu sababli shoshilinch tibbiy yordam tizimining rivojlanishi nafaqat klinik va tashkiliy masala, balki tibbiy kadrlarni tayyorlashning pedagogik mazmunini qayta ko‘rib chiqishni talab qiluvchi muhim yo‘nalish hisoblanadi. O‘zbekistonda sog‘liqni saqlash tizimini transformatsiya qilish jarayonida shoshilinch tibbiy yordamning yagona tizimini rivojlantirish, zamonaviy diagnostika va davolash usullarini hududlarga bosqichma-bosqich joriy etish hamda tibbiy yordamning uzluksizligini ta‘minlashga qaratilgan chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Rasmiy ma‘lumotlarga ko‘ra, Respublika shoshilinch tibbiy yordam ilmiy markazi, uning hududiy filiallari, tumanlararo qo‘shma shikastlanishlar va o‘tkir yurak-qon tomir kasalliklari markazlari hamda tuman shoshilinch qabul bo‘limlari tizimning muhim tarkibiy qismlarini tashkil etadi. Ayniqsa, 2026 yilning sentyabr oyida tibbiyot va farmatsevtika sohasida kadrlar tayyorlash hamda uzluksiz kasbiy ta‘lim tizimini takomillashtirish bo‘yicha taqdim etilgan takliflarda tibbiy ta‘limni nazariy bilim berishga yo‘naltirilgan modeldan kompetensiya va amaliy ko‘nikmalarni shakllantirishga yo‘naltirilgan modelga o‘tkazish, ta‘lim dasturlarini xalqaro standartlarga moslashtirish va mutaxassis bilim hamda malakasini xolis baholashga e‘tibor qaratilgan. Shu nuqtayi nazardan shoshilinch tibbiy yordam sohasidagi islohotlar va tibbiy ta‘lim mazmuni o‘rtasida uzviy pedagogik aloqani shakllantirish dolzarb ilmiy muammo sifatida namoyon bo‘lmoqda. Tadqiqot vazifalari shoshilinch tibbiy yordam tizimidagi zamonaviy o‘zgarishlarni tahlil qilish, ushbu o‘zgarishlarning tibbiy ta‘limga qo‘yadigan talablarini aniqlash, shoshilinch tibbiy yordam kompetensiyalarining tarkibiy qismlarini belgilash, ularni ta‘lim mazmuniga integratsiyalashning pedagogik shartlarini aniqlash va amaliy kompetensiyalarni shakllantirish modelini ishlab chiqishdan iborat.

Material va metodlar. Tadqiqot nazariy va tahliliy xarakterga ega bo‘lib, O‘zbekiston Respublikasida sog‘liqni saqlash va tibbiy ta‘limni rivojlantirishga oid rasmiy ma‘lumotlar, sog‘liqni saqlash tizimidagi islohotlar, tibbiy kadrlarni tayyorlash va malakasini oshirishga doir materiallar hamda zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida olib borildi. Tadqiqotning metodologik asosini tizimli, kompetensiyaviy, faoliyatga yo‘naltirilgan va integrativ yondashuvlar tashkil etdi.

Hujjatlarni tahlil qilish metodi orqali sog'liqni saqlash tizimida amalga oshirilayotgan islohotlarning asosiy yo'nalishlari o'rganildi. Xususan, tibbiy kadrlar tayyorlashni kompetensiyaviy yo'nalishga o'tkazish, amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish, xalqaro standartlarga moslashtirish va uzluksiz kasbiy rivojlanishni ta'minlashga qaratilgan yangi takliflar tahlil qilindi. Tizimli yondashuv asosida shoshilinch tibbiy yordam tizimi va tibbiy ta'lim o'zaro bog'liq tizim sifatida ko'rib chiqildi. Bunda sog'liqni saqlash tizimida yuz berayotgan texnologik va tashkiliy o'zgarishlar tibbiy ta'lim mazmuniga ta'sir etuvchi tashqi omil sifatida, ta'lim jarayonida shakllantiriladigan kasbiy kompetensiyalar esa mazkur o'zgarishlarning pedagogik natijasi sifatida baholandi. Pedagogik modellashtirish metodi yordamida shoshilinch tibbiy yordam kompetensiyalarini shakllantirishning maqsadli, mazmuniy, texnologik va baholash komponentlaridan iborat model ishlab chiqildi.

Natijalar. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, shoshilinch tibbiy yordam tizimidagi zamonaviy islohotlar tibbiy ta'lim mazmunining faqat ayrim mavzularini yangilash bilan cheklanmasligi, balki ta'limning maqsadi, mazmuni, metodlari, amaliyot bazasi va baholash mexanizmlarini kompleks ravishda takomillashtirishni

talab qiladi. Birinchi natija sifatida shoshilinch tibbiy yordam sohasidagi islohotlarni tibbiy ta'limga integratsiyalashning asosiy pedagogik yo'nalishlari aniqlandi.

Birinchi yo'nalish kompetensiyaviy yondashuvni kuchaytirishdan iborat. Bunda talabaga shoshilinch tibbiy yordam bo'yicha ma'lumotlarni yodlatishdan ko'ra, olingan bilimlarni real klinik vaziyatlarda qo'llashga o'rgatish ustuvor bo'lishi lozim.

Ikkinchi yo'nalish amaliy tayyorgarlikni kuchaytirishdir.

Uchinchi yo'nalish simulyatsion ta'limni rivojlantirishdir. Shoshilinch tibbiy yordam sharoitida xatoga yo'l qo'yish bemor hayotiga xavf tug'dirishi mumkinligi sababli talaba real bemor bilan ishlashdan oldin xavfsiz simulyatsion muhitda zarur amaliy ko'nikmalarni takroran bajarishi maqsadga muvofiq.

To'rtinchi yo'nalish klinik vaziyatlarga asoslangan ta'limni kengaytirishdir. Masalan, o'tkir yurak-qon tomir yetishmovchiligi, shok, nafas yetishmovchiligi, travma, hushdan ketish, qon ketish va boshqa shoshilinch holatlar bo'yicha klinik vaziyatlar asosida o'qitish talabani klinik fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi.

Beshinchi yo'nalish amaliy ko'nikmalarni obyektiv baholash tizimini takomillashtirishdir. 2026 yilda tibbiy ta'limni kompetensiya va amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga yo'naltirish hamda mutaxassis bilim va malakasini xolis baholashga qaratilgan yangi yondashuvlar ilgari surilgani mazkur yo'nalishning dolzarbligini yanada oshiradi. Tadqiqot davomida shoshilinch tibbiy yordam islohotlarini tibbiy ta'lim mazmuniga integratsiyalashning quyidagi pedagogik modeli taklif qilindi:

Islohotlar mazmuni → ta'lim maqsadlarini yangilash → kompetensiyalarni aniqlash → ta'lim mazmunini integratsiyalash → simulyatsion va klinik ta'lim → amaliy faoliyat → obyektiv baholash → uzluksiz kasbiy rivojlanish

Mazkur modelda sog'liqni saqlash tizimida yuz berayotgan real o'zgarishlar tibbiy ta'lim mazmunining yangilanishiga asos bo'lib xizmat qiladi.

Muhokama. Shoshilinch tibbiy yordam tizimida yuz berayotgan o'zgarishlar tibbiy ta'limning an'anaviy modelini qayta ko'rib chiqishni talab qilmoqda. An'anaviy ta'limda talabani nazariy bilimlari asosiy natija sifatida qaralsa, zamonaviy tibbiy ta'limda ushbu bilimlarning amaliy faoliyatga transformatsiyasi muhim mezon hisoblanadi.

Shu jihatdan shoshilinch tibbiy yordamni o'qitishda «bilim → ko'nikma → kompetensiya → klinik qaror → amaliy natija» zanjirini shakllantirish maqsadga muvofiq. Tibbiy ta'lim dasturlarida shoshilinch tibbiy yordamga oid mavzularni boshqa klinik fanlardan ajratilgan holda o'qitish yetarli natija bermasligi mumkin. Chunki real shoshilinch vaziyatda shifokor anatomiya, fiziologiya, patologiya, farmakologiya, terapiya, xirurgiya, reanimatologiya va boshqa fanlar bo'yicha bilimlarni bir vaqtning o'zida qo'llashi talab etiladi. Shuning uchun integrativ ta'lim modeli muhim ahamiyat kasb etadi. Masalan, «o'tkir yurak-qon tomir yetishmovchiligi» mavzusi faqat bitta fan doirasida emas, balki yurak

anatomiyasi, fiziologiyasi, patofiziologiyasi, farmakologiyasi va shoshilinch yordam algoritmlari bilan integratsiyalashgan holda o'qitilishi mumkin. Joriy yilning sentyabr oyida tibbiy va farmatsevtik kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish bo'yicha taqdim etilgan takliflarda tibbiy ta'limni amaliy ko'nikmalar va kompetensiyalarni shakllantirishga yo'naltirish, xalqaro standartlarga moslashtirish hamda mutaxassislarning butun kasbiy faoliyati davomida rivojlanishini ta'minlashga alohida e'tibor qaratilgan. Mazkur yondashuv shoshilinch tibbiy yordam sohasida ayniqsa muhimdir. Chunki bu sohada mutaxassisning kasbiy tayyorgarligi bevosita inson hayoti xavfsizligi bilan bog'liq.

Xulosa. O'zbekistonda shoshilinch tibbiy yordam tizimining modernizatsiya qilinishi tibbiy ta'lim mazmunini ham tizimli ravishda yangilashni talab qilmoqda. Tibbiy xizmatning uzluksizligi, zamonaviy diagnostika va davolash texnologiyalarining joriy etilishi, hududiy tibbiyot muassasalarining imkoniyatlari kengayishi va tibbiy kadrlarning amaliy kompetensiyalariga qo'yilayotgan talablarning ortishi ta'lim jarayonida yangi pedagogik yondashuvlarni qo'llash zaruratini yuzaga keltirmoqda. Tadqiqot natijasida shoshilinch tibbiy yordam sohasidagi islohotlarni tibbiy ta'limga integratsiyalashning asosiy pedagogik shartlari sifatida kompetensiyaviy yondashuvni kuchaytirish, nazariya va amaliyot birligini ta'minlash, simulyatsion ta'limni rivojlantirish, klinik vaziyatlarga asoslangan o'qitishni kengaytirish, fanlararo integratsiyani kuchaytirish, amaliy ko'nikmalarni obyektiv baholash va uzluksiz kasbiy ta'lim bilan uzviy aloqani ta'minlash belgilandi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi. Sog'liqni saqlash siyosati va tibbiy yordam tizimini takomillashtirishga oid rasmiy materiallar.
2. Djurayevna, K. M. (2021). Russian Language as A Foreign Language in Medical Universities. Eurasian Journal of Research, Development and Innovation, 3, 14-18.
3. Койилова, М. Д., & Кароматов, И. Д. (2017). Фасоль как лечебное средство (обзор литературы). Биология и интегративная медицина, (8), 114-133.
4. Койилова, М. Д. (2018). Синяк обыкновенный, итальянский. Биология и интегративная медицина, (9), 117-121.
5. Койилова, М. Д. (2020). Изменение Культуры Семейных Ценностей В Условиях Перехода К Модели Современной Семьи. In Сборники конференций НИЦ Социосфера (No. 8, pp. 164-167). Общество с ограниченной ответственностью Научно-издательский центр "Социосфера".
6. Djuraevna, K. M. (2023). Methodology of Inclusion of Healthy Lifestyle Skills in Adolescents with Deviant Behavior.
7. QURBONOVA, G., & KOYILOVA, M. DEVIANT XULQLI O'SMIRLARNI MEHNAT VOSITASIDA TARBIYALASH. Pedagogik mahorat, 102.

8. Qoyilova, M. (2022). Xulqi og 'ishgan o 'smirlarni mehnat vositasida tarbiyalash. Buxoro davlat pedagogika instituti jurnali, 2(2).
9. Mekhriniso Qoyilova. The need for professional competence development in the training of senior nurses. Jamiyat va innovatsiyalar – Obşestvo i innovatsii – Society and innovations Journal home page: <https://inscience.uz/index.php/socinov/index>
10. Khoyilova Mekhriniso Djuraevna MIDDLE EUROPEAN SCIENTIFIC BULLETIN ISSN 2694-9970 Middle European Scientific Bulletin, VOLUME 17 Oct 2021 Copyright (c) 2021 METHODS OF FORMATION OF POSITIVE BEHAVIOR IN ADOLESCENTS.
11. Qoilova , M. (2023). DEVELOPMENT OF CREATIVE ABILITIES IN THE TRAINING OF SENIOR NURSES THROUGH THE STRUCTURAL ANALYSIS OF PROFESSIONAL COMPETENCE AND PROFESSIONAL MOBILITY. Yevraziyskiy jurnal akademicheskix issledovaniy, 3(9), 137–141. izvlecheno ot <https://inacademy.uz/index.php/ejar/article/view/20623> DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8371586>